

VORMSI ØORMSÖ

TUNNUSTAMINE

Vormsi tänab ja tunnustab

EGE JA GERT KANARBIK - tubli, töökas ja ettevõtlik talupere

HELLE RINNAK - pensionäride ühenduse eestvedaja, kultuuripärandi kandja ja hoidja

MARJE TARGAMAA - pikaajase ja kohusetundliku töö eest

KIIRABIBRIGAAD - hoolimise ja turvatunde tagamise eest kodusaares

KAHRO TALL - suure südamega arst ja saareelanike sõber

MALLE HOKKONEN - aktiivne Vormsi muusikaelu ja kogukonnategemiste eestvedaja ning kajastaja

TOIVO HOKKONEN - igakülgsete oskustega abivalmis vormsilane

ANNIKA ADAMS - Vormsi kultuuriellu panustamise ja lastega Läänemaa tantsupeole osalemise eest

Foto: Elle Palmpuu

Volikogu ja vallavalitsuse tegemistest

Volikogu kinnitas vallavalitsuse struktuuri ja palgajuhendi. Alates märtsist koondatakse Vormsi vallas järelevalveametniku ametikoht ja luuakse saarevahi ametikoht. Saarevahi on väikesaarte seaduse alusel moodustatud riiklik töökoht ja kuni eelmise aasta lõpuni korraldas selle ametikoha tööd maavalitsus. Alates sellest aastast antakse saarevahi tööülesannete täitmiseks mõeldud vahendid üle valdadele ja seetõttu otsustati ka Vormsi järelevalveametnik koondada ja moodustada saarevahi ametikoht. Ametikohtade korraldatakse konkurss. Avalduste esitamise tähtaeg on 11. märts, täpsemat teavet saab Vormsi valla kodulehelt.

Volikogu algatas Vormsi valla uue arengukava koostamise. Ootame kaasamõtlemist ja rohket osavõttu arutelukoosolekute. Kõigi meie arvamus on väga oluline.

Võeti vastu 2018. aasta eelarve. Nagu lisatud põhitegevuse kulude lühiülevaate diagrammist nähtub, lä-

heb kõige suurem osa valla eelarvest hariduskuludeks ja ka majandustegevuseks.

Vallavalitsus andis välja ehitusloa: Vormsi vallas, Sviby külas, Sviby sadamas maaiüksusele 90701:003:0056 ehitatavale sadamakaile (Oü Corson poolt koostatud projekt nr 1726, ekr kood 220849232) ja Rälby külas Rälbyranna katastriüksusel 90701:003:0323 Rälby muuli (ehitisregistri kood 220625778) rekonstrueerimiseks.

Vallavalitsus otsustas laagrite korraldamise toetamiseks panna paika kindlad reeglid, et otsustamine oleks lihtsam, läbipaistvam ja õiglasem.

Otsustati Vormsi valla eelarvest toetada laste, noorte ja kultuurilaagrite korraldamist järgmistel põhimõtetel: toetada Vormsi elanike ja Vormsi laste ja noorte (kelle elukoha aadress on rahvastikuregistris registreeritud Vormsi aadressil või kelle vanematest vähemalt üks on rahvastikuregistris registreeritud Vormsi aadressil) laagrites osalemise osalustasu maksmist kuni 90% ulatuses, kuid mitte rohkem kui 120 eurot ühe inimese kohta ja mitte rohkem kui 1500 eurot ühe laagri kohta.

Vajadusel võib taotleda ettemaksu projekti elluviimiseks. Vallavalitsus leidis, et laagrid on väga toredad ja väärivad igati toetamist, kuid teiste valdade elanikud peaksid taotlema toetust laagris osalemiseks oma vallast.

Seekord oli taotlusi rohkem kui kogu aasta toetuste eelarves ettenähtud vahendeid. Toetust eraldati Vormsi Kultuuriühingu noorteprojektile «Diskoõhtu Vormsi lastele» noortelt noortele noortedisko korraldamiseks 250 eurot ja Vormsi rahvatantsurühmale Portugalis rahvusvahelisel Europeade folkloorifestivalil osalemiseks 1300 eurot.

Tuletame meelde, et alates 1. aprillist muutuvad jäätmeveo teenustasud

Vormsi vallas. Vastavalt jäätmeveo paragrahvi 66 lõikele 5 peab Jäätmeveo teenustasu olema piisav, et katta jäätmeveo teenustasu, kasutamise-, sulgemis- ja järelehoolduskulud ning jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud. Jäätmeveotasud on olnud aastaid muutumatud, kuid nüüd ei kata need enam ettenähtud kulutusi.

Kõige suurema osa moodustavad eramajade jäätmed, mille kogus jäätmeveo osas suurenenud. Alates 1. aprillist on Vormsi vallas aastane jäätmeveotasu ja elamu või suvila omanikule 60 eurot aastas ehk siis 5 eurot ühe kuu kohta. Vormsi elanikele, kellel ei ole vallavalitsuse ees täitmata rahalisi kohustusi, kehtib ikka soodustus ja jäätmeveo teenustasust 2/3 maksab nende eest vallavalitsus. Seega tuleb tulevikus tasuda igal Vormsi elanikul aastas jäätmeveo eest 20 eurot, ehk ca 1,66 eurot ühe kuu kohta.

Bussiliiklust ja praamiliiklust korraldab MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskus ja praamiliiklust Maanteeamet. 1. maist kuni 30. septembrini hakkab kehtima suvegraafik, kus laupäeval ja pühapäeval lisatakse mõned reisirid, kuid suvekuudel jäävad graafikust välja esmaspäeva hommikused väljumised Sviby 8.35 ja Rohukülalt 10.15.

Vallavalitsus on teinud Harjumaa ühistranspordikeskusele ettepaneku kaaluda võimalusi suvise graafiku tihendamiseks, kuid ühe laevapere meeskonnaga pole see täna võimalik. Seetõttu seda kiiresti teha pole võimalik. Loodame, et järgmise praamiliikluse korraldamise hankega need kitsaskohad leiavad lahenduse.

Soovime kõikidele kaunist Eesti riigi sünnipäeva aastat, võtke osa toredatest üritustest ja tehke ise vahvaid kingitusi meie riigile!

Tere, hea vormsilane!

Täna tähistame oma riigi suurt juubelit. Eesti Vabariik 100. See number on lihtne ja ilus nagu eesti rahvaski. Rahvas, kes omal ajal võttis jalge alla tee, et leida omale maatükk, kus rajada kodu. Rännak algas Venemaa avarustest Uurali aladelt. Osa ugrilasi ei viitsinud palju käia, jäid kohe paika (komid, marid), kangemad põrutasid edasi. Madjarid kippusid lõuna poole, ju tahtsid soojemaid paiku ning löid oma riigi Ungari. Visad ugrilased rühkisid edasi, kuni lääne poolt tuli vastu mingi meri – Läänemeri. Eestlased olid rahul selle kohaga ja jäid siia mere äärde. Veel kangemad ja jonnakamad ugrilased tammusid mööda merekallast põhja poole ja hakkasid elama sealsetel aladel. Neid kutsume me täna soomlasteks. Ehk oligi see kõik nõnda.

Eestlane elas ja toimetas siin mere ääres, aastad läksid, inimesed sündisid, surid, võitlesid oma kodu, pere, maatüki eest. Inimkond kasvas, arenes, tekkisid riigid, impeeriumid. Ühel hetkel, siin sada aastat tagasi, löid väiksemad rahvad oma riigi. Ka meie eestlased tegime seda. Lõime iseseisva demokraatliku Eesti riigi. Riigi, mille alustaladeks oleme meie ise, oma perede, oma kogukonnaga.

Eesti riik on läbi viinud haldusreformi ning nende allesjäänud 79 omavalitsuse (64 valla ja 15 linna) hulgas on ka Vormsi vald. Meenutagem neid, kes on Vormsit juhtinud ja tänan tehtud töö eest.

VORMSI VOLIKOGU ESIMEHED

1989 – 1993	Arvo Kuusk
1993 – 1996	Juhan Ranne
1996 – 1999	Harald Immanuel Mickelin
1992 – 2002	Meelis Mägi
2002 – 2004	Elle Puurmann
2004 – 2005	Ellen Järv
2005 – ...	Ivo Sarapuu

VORMSI VALLAVANEMAD

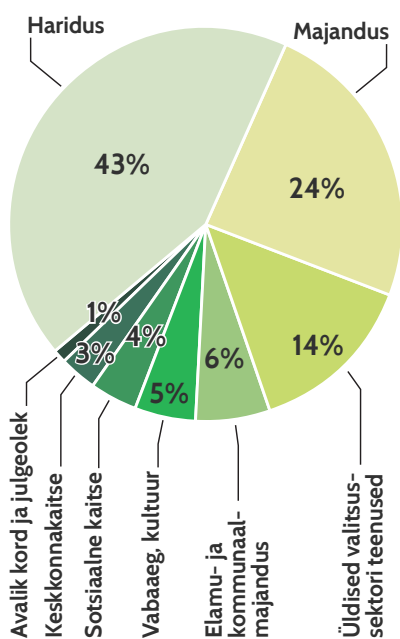
1989 – 1991	Ilona Urv
1991 – 1993	Rudolf Kägu
1993 – 1996	Ene Sarapuu
1996 – 1998	Teet Vainola
1998 – 1999	Andres Koch
1999 – 2002	Ants Varblane
2002 – 2005	Meelis Mägi
2005 – 2008	Ene Sarapuu
2008 – 2009	Daina Jüristo
2009 – 2010	Uku Sulev Kuut
2010 – 2013	Urmas Pau
2013 – 2013	Meeme Veisson
2013 – ...	Tanel Viks

VORMSI VALLASEKRETÄRID

1989 – 1991	Kuno Valgemaa
1991 – 1993	Ene Sarapuu
1993 – ...	Eidi Leht

*Austatud vormsilased, siin- ja sealpool merd.
Mul on au olla Vormsi Vallavolikogu esimees
Eesti riigi 100. sünnipäeval. Palju õnne teile kõigile!*

Ivo Sarapuu, volikogu esimees

EESTI 100

Suurte muutuste sajand

TOIVO TOMINGAS

Vormsi-poiss aastail 1951-1961

Sada aastat on pikk aeg inimesele, üsna lühike samm aga ajaloo. Täna, Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva lävel, on kindlasti sobiv aeg vaadata nii tagasi, kui edasi. Tagasivaade on lihtsam. Mis oli, see oli ja enam-vähem täpselt teada.

Vormsi inimasustuse kaheksa sajandi pikkuses ajaloo on mitusada aastat niioelda halli aega, millest teame vaid oletamisi või siis suures plaanis tüht-teist. Näiteks seda, et Vormsi esmasakouks olid arvatavasti Rootsimaa randadelt ja/või Ölandilt pärit rahvas, kes olid juba ristiusku ja rääkisid rootsi keelt. Oleme tõestanud sedagi, et Vormsi rahvas täienes Soomest ja Ahvenamaalt tulnud rootslastega ja see veresegamine oligi hea põhjus, et kogukond elujuline saaks püsida. Läbi aegade on olnud tulijaid, on olnud minejaid. Iga saja aastaga vahetub saarel kogu rahvas.

Eesti Wabariigi sünniga algasid suured muutused Vormsi elus. Kui kultuur ja rahvakultuur said suuri ja mitte just alati positiivseid mõjutusi juba paarkümmend aastat varem, koos Vene õigeusu invasiooniga saarele, siis samasse ajajärku langes Lars Johan Österblomi misjonitöö.

Eesti Wabariigi sünd aga tõi Vormsile hoopis uued arengud. Mitukümmend meest läks uue riigi eest sõtta, kolm jättis sinna elugi. Asutati uusi koole, hakati õppima eesti keelt, loodi Kaitseliidu struktuure. Saarele kolis perega Hans Pöhl. Mees, kelle nimega seostub paarikümne kooli asutamine Eesti rannikul ja saartel. Mees, kes oli Riigikogu mitme koosseisu saadik ja vähemusrahvuste kultuuri autonoomia seaduspaketi innukas väljatöötaja. On ääretult kahju, et Pöhl juba 1930. aastal suri. Vaid 54 eluaastat andis talle Jumal elutöö tegemiseks.

1937. aastal valmis Hullo kahekordne koolimaja. Ajalugu nendib, et valla volikogu arutles pikalt ja tuliselt, kas koolimajas peaks olema saal. Vastaste argument kõlas, kui Österblomi-aegade järelkaja: «Aga järsku hakatakse saalis tantsima!» (Saal siiski ju ehitati ja mis seal «patu» salata – ka mina olen selles saalis aastatel 1958 kuni 1961 rahvasuhtutest hoolega osa võtnud. Need olid õhtused lõbustused neile, kes internaadis elasid.)

EW püüdis saare elu igati edendada. Haapsalu vahet käis laevaliiklus. Algul Hosby Longörni neemelt, hiljem Sviby sadamast. Töötas kirik, meierei, kauplused, side, raamatukogu jne.

Aga siis tuli sõda. Jälle mobiilseeriti mehi püssi alla. Hiljuti saabunud punane võim võttis oma, saabunud sakslased jälle oma. Rootsi keelne ja paljuski – meelne rahvas oli kui pihtide vahel. Ja ei olnud siis imestada, et Rootsi armee majori, Mothanderi agitatsioon ja organiseerimistö viisid üle seitsme sajandi kestnud ja arenenud kogukonnaaastagatagasiidsele kodumaa – Rootsi. Ei soovinud rahumeelne põlluharija ja kalur olla suurvõimude sõjavankritele konnadeks rattarummus.

Aga, nagu öeldud: oli minejaid, oli tulijaid. Saare 2,5 tuhandest asukast lahkus üle kahe tuhande Rootsi.

Paarkümmend meest käisid läbi pika sõjatee punaste poolel ja jõudsid võitajana koju. Sageli olid seal ees juba Peipsi tagant ja Ingerimaalt tulnud eestlaste pered. Ruumi saarel oli. Tühjad majad ootasid elanikke. Mitmedki neist võeti lahti ja pandi kokku uuesti Haapsalus. Paljud elu- ja abihooned köeti lihtsalt toasoojaks.

Minu koolipoisipõlves oli siiski veel igas külas pere või paar, kus kodune keel oli vormsi-rootsi. Aga saarel oli asunud end kehtestama eelkõige eesti keel, sinnakõrvale vene keel. Mäetan vanema õe aabitsat, mille tiitelhel oli J.V.Stalini pilt. Koolis oli asutatud venekeelne algkool. Hullo baseerus umbes 50-pealine piirivalverühm. Lakkamatus hirmus piiririkkujate ees oli pääs saarele võimalik vaid vastava venekeelse «propuski» ettenäitamisel. Mitmel pool olid rannikul prožektoripunktid, kus õhtuti autodel paiknenud generaatorite jõurates valgustati rannikut ja merd. Tegelikult vist kardeti rohkem, et minnakse sajala ära. Vabasse maailma.

Kuuekümmendat kamandas seda piirivalvejõuku keegi Davõdov. Ta oskas eesti keelt, mängis viiulit ja oli muidu ka intelligentne mees. Sõja ajal oli teeninud turvaliselt Sahhalini saarel ja kirjeldas, kuidas koos kohalike korealastega koera liha söi. Seda viimast kuulsin isalt, sest pillimehed olid leidnud kontakti. Enam-vähem ühealised ja samas kaalukategoorias. (Kuni 100 kg).

See on periood, millest mul on kõige rohkem mälestusi. Siin võiks heietada pikalt. Nii mõnigi seik on jõudnud raamatuseeriasse «Vormsi Veri».

Vene ajast rääkides ei saa muidu, kui meenutada kolhoosikorda. Sovhoos saare lõuna- ja läänepoolisel alal, «Põhjarannik» kalurikolhoosina Rälbys, Dibys, Norrbys, Söderbys ja Rumpos. Kolhoosi juhatas minu mäletamisajal Eduard Raudsepp. Mees, kes pärit Asuküla suure kondiga ja tugevate meeste pereliinist. Sel ajal oli hirmus tähtis, et organisatsioon juhiks piletiga kommunistid. Kolhoos sai tegelikult jalad allagi, kui üks kevadtorm miljonärkolhoosi pankroti äärele viis. Looduse vastu ei aidanud ka punane pilet pealiku taskus. Nii juhtuski, et kolhoosi riismed liideti Haapsalus tegutsenud suurema ja tugevama. Noored, kes Vormsis 8. klassi lõpetasid, läksid enamasti Haapsalu I Keskkooli või tüüpiliselt ka Tihemetsa tehnikumi... ja ei tulnudki tagasi. Neid aegu on värvikalt kirjeldanud Fällarna Niguse perenaine Elvi Benno.

Siiski pole ju saar tühjaks jäänud. Ikka ja jälle on neid, kes vaimustuvad just Vormsi ilust ja elust. Ikka ja jälle on neid, kes pühendavad oma elu ja töö koduseks saanud saare arengusse. Jälle on saarel rahvast, kel kodune keel soome või rootsi keel. Jälle on au sees Vormsi rahvarõivad, talharpamäng, rahvalaulud ja -tantsud. Jälle põlevad tähtpäevadel Vabadussõja mälestuskivi ees ja Maria Murmani haua küünlad. Jälle toimetavad Vormsis mitmed külaseltsid ja kogudus. Kauniks ja kaasaegselt on saanud paljud kodud ja Hullo külakeskus. Täiesti uus tase on laevaliiklus ja Sviby sadamas. Elu edeneb!

Mida siis veel soovida kodumaa juubelil? KÜLMA PEAD JA KUUMA SÜDANT saare elu korraldamisel.

Kingitus Eestile, kingitus Vormsile

MALLE HOKKONEN

Minu idee salvestada fotodele Vormsi inimesed tekkis ootamatult, lihtsalt tekkis. Ootamatult ilmunud ideedel on vahel üsna kandev jõud, edasiviivalt arendav.

Meenub, et korrastasin (loe: hävitasin) oma fototagavarasid, klappisin allesjäävad fotod kokku ja ilmnes, et üks fotoalbum ei leia kasutust. Hävitamiseks liiga hea, hoida riulil - pole mõistlik mõte.

Otsustasin, et talletan sellesse veidike Vormsi ajalugu! Iseäranis inimesed on Vormsil hinnaline ressurss ja et meie järelpõlv (õigemini eesminejatel, nad on ju kaasaegsemad, kiirelt kohanejad, nutikad), oleks mõndagi vaadata-meenuatada. Sukelduda mälestustesse: kui armsad ja ilmekad olid meie vanaemad/vanaisad aastal 2017/2018. Mõnigi nostalgiasar ehk ka naerupisar veereb fotode vaatajate palgel 20 aasta pärast!

Asusin ringi käima ja võtteid tagema inimestest, kus nad parajasti viibisid, inimeste kodudesse viisakalt «sisenema». Meie inimesed olid lahked ja sõbralikud, idee oli neile mõistlik ja kiiduväärne, nad andsid nõusoleku end kaasaarata, fotografeerida.

Olen võtnud eesmärgiks fotode

Kollaaž Vormsi inimestest. Foto: Malle Hokkonen

tagavara täiendada, panna paberile enamusi Vormsi elanikke, ühes nende elamuvaatega; kinnisvara omanikke, suveelanikke- neid, kes meie saare elu originaalsete ideedega toetavad ja elluviivad.

Kingitust ootab aasta 2019 - lau-

lupeo juubeliaasta, 2020 - Tartu rahu juubeliaasta.

Olen südamest tänulik teile, Vormsi inimesed! Soovin teile lumevalgust ja päikesesära hinge, armastust ja läbimõeldust. Õnnelikku Eestit!

100 hetke läbi Vormsi lapse silmade

ANNIKA ADAMS

Väärikas vanus tähendab piiritut elutarkust ja kogemusi. Me kõik teame, et Eesti Vabariik saab 100-aastaseks 24. veebruaril 2018 ja et Eesti riigi juubeli tähistamine algas juba 2017. aasta aprillis, kui möödus sada aastat eestlaste asualade ühendamisest, ja lõpeb 2. veebruaril 2020. aastal, mil möödub sada aastat Tartu rahulepingu sõlmimisest. Eesti Vabariigi 100. aastapäeva tähistamine läbib kõik olulisemad riigi loomise ajaloolised verstapostid.

Üle Eesti tehakse meie vabariigile kingitusi ja nii otsustas Vormsi Lasteaed-Põhikooli pere kinkida

«sünnipäevalapsele» 100 fotomälestust. Mitte niisama 100 pilti vaid Vormsi laste tehtud 100 pilti ehk 100 hetke läbi Vormsi lapse silmade. Laste oma nägemus kodus, saarest, inimestest, sündmustest, objektidest, loodusest ja olustikust.

Lapsed hakkasid hetki jäädvustama juba 2017. aasta kevadest ja kestis see protsess kuni 2018. aasta veebruarini. Aeg oli valitud sellisel, et kaadrisse püütud hetked läbiksid nelja aastaaga. Pildistasid nii lasteaia- kui ka koolilapsed.

Enim on laste pilku köitnud mere erinevad ilmed; loojangud, lainetus, luiged merel, mereäärne loodus. Kaadrisse jäänud ka Püha Olavi kirik, Parunikivi, külakeskus, Saxby

tuletorn, koolimaja. Kauneid fotosid on meid igapäevaselt ümbritsevat loodusest. Nooremad lapsed on pilte teinud oma lähimbrusest; koduõu, öde, ema, lemmikloomad ja ka üks hoolikalt lutsutatud sibulavars.

Mis edasi? Vormsi laste 100 hetke jäädvustatakse A4 fotokapadele ning pannakse näitusena üles Vormsi seltsimajja 24. veebruariks kõigile imetlemiseks. Pärast näitust saab iga laps ühe oma parimatest fotodest päriselt endale ja ülejäänud jäävad koolile kingitustena, mis leiavad kasutust juba suvel kooli juubelipidustuste raames.

Täname lapsi ja lapsevanemaid, kes vahvast projektist aktiivselt osa võtsid!

Vahva seltskond pesakastidega. Foto: Tatjana Sääs

Vormsi linnud said kingiks pesapakud

MAARJA KOPPELMAA

Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva puhul tegid Vormsi elanikud metsalindudele kingituse. Mõnusaalt kargel talvapäeval koguneti Hullo ja RMK metsadesse pandi ühiselt ülesse 100 pesapakku tihastele, kärbsenäppidele, kuldnokkadele, metstuvidele ja kakkudele. Tegemist oli pereüritusega ja seetõttu võis näha puu otsas turnimas

nii mehi kui ka naisi, kuid ennekõike lapsi.

Osalejaid oli kokku kolmkümmend seitse ja igauks sai soovi korral kirjutada pesapaku alla oma nime. Lapsed, kes üritusest osa võtsid, said pesapaku ka koju, et see Vormsil kodu lähedal üles riputada. Metsas tehti ühiselt, külma peletati sooja teega ja keha kinnitati moosi-, seene- ja maltsakooki süües.

Pesapakud on tehtud meister Ilmar Koppelmaa poolt kuusepuu tüvepakudest, mis on käsitsi tühjaks raiutud ja pakuvad lindudele kodu mitukümmend aastat. Loodame, et Eesti Vabariik ja ennekõike Vormsi saar pakub veel 100 aastat oma elanikele sama suurt rõõmu ja turvatunnet nagu lindudele pesakastid!

Suur tänu kõikidele kaasalööjatele!

Ene muinasjutuhommikul. Foto: Malle Hokkonen

MEIE INIMENE

Naerunakata Ene

MALLE HOKKONEN

Sünnipärase optimistliku vapru-sega, alati kiire sammuga Ene tõttab alatasa täiskäigul. Samas on tema kannad kindlat vastu maad, liigub elus edasi stoilise rahuga eesmärgi poole. Ene teab, et rõõmus toonus jätab seljataha pettuse varjud ja vihatõmblemised.

Ene on nakatava naeruga nobe näputöömeister. Lisaks eelnevale on Ene end saarerahva südamesse küpsetanud. Tema kaunitil kujundatud hõrgult maitsvad koogid-tordid on sageli tippkaunistuseks meie pidulaual. Talle külla minnes ei ole mõistlik kõhtu enne täis süüa.

Ene ei kuluta ealeski tühjalt aega: kudumistöö pikkade varrastega kotis kaasas, oma eheda naeruga alati toimingutele lahke ja abivalmis. Meelepaha ja nõrdimus tekitab temas sügavat kõuekärgatust, mis aga lahkub tema südamest kiiremini kui pudeneb liiv peopesalt. Südamlik naeratus laiub taas üle näo.

Ene sündis Viljandimaal Suure-Jaanis. Võlukepikeestesse polnud aega uskuda – visaduse ja töökarastuse sai Ene juba noore lapsena: talle meeldis emale laudatöodes abiks olla. Oma abistamine pere heaks, iseenda heaoluks oli loomulik eneseteostust pakkuv igapäeva elu ja töö, igavuseks polnud aega. Ene teadis, et äpardumine vallandab hirmu ja muretsemise, toimekus aga avab elutee salakäigud.

Olla väsimatult päevade kaupa tööga hõivatud on Enele tänaseni omane. Teadmine, et elus tuleb aktiivselt tegutseda, hoiab Enel energiataseme tasakaalus: vahel kuldnoorka kombel vidistada, vahel äiksena müristada, samas balansseerumishoob käivitub ning rahu ja üksmeel taastub võrdsele tasemele.

Ene lapsepõlvkodusse mahuvad ema ja viis öde-venda. Lapsepõlvest on meenutada lastekoduaastad, kus üheskoos õe ja vendadega õpiaastaid veetis, mõttemaailma kujundas, tarkuse määratutel põldudel otsis teadmisi elust-olust, omandas realistliku ilma-vaate, elukäigu kaotustega hakkama- saamist, neist üle- ja väljatulekut.

Lastekodu-elu oli nagu elu mujal- gi: koos õppimine, tubased tööd, mängud, sõpradega koosolemine, müra ja müttamine, sinine taevas ja vihmapilved, meelehärm ning lee- gitsev soojus – kõike jagus. Kordagi ei tundnud tühja kõhtu, vihapurs- keid juhtus kui päikesevarjutusi. Kibestumist ega hirmu lapsehing ei tundnud. Ene hoolis noorema- test, oli seltsiline, helde ja osavõtlik, austas ja abistas kaaslasid. Öhtuti ei

tulnud ühismängudel lõppu, Ene oli innukas ja hakkaja kõiges.

Kooliaastad veetis Ene Viljandi- maal. Ajal, mil ema leidis töökoha Lätimaal, õppis Enegi lühikest aega Lätimaal. Pärast Johann Köleri nime- lise Viljandi 4. keskkooli lõpetamist jätkas Ene õppimist Õisu tehniku- mis, temast sai piimatoodetetechnik- tehnoloog. Ühiselamuolu oli Enele küll meeltemööda, kuid veelgi enam austas ta vaikust ja oma päevaplaani kohaselt elamist ning elas hea vana- memme pakutud erakorteris.

Iseisva töökogemuste pagas algas Lihula piimakombinaadi Vormsi tsehhis. Just tänava täitus Enel saare- leelanikuna 35 aastat: 10. juunil 35 aastat tagasi ta võiauto kastis saare- le sõitis, kaasas pass ja rahakott. Saarel polnud veel leitud elukohta ja Ene peatus võorastemajas. Saatuse- käsi on Enet kokkusidunud käsi- töömajaga: samas kohas, kus hetkel töötab õpilastega käsitööklassis, oli tol ajal Ene esimene kodu.

Hoolimata niiskusest ja jahedast töökohast meiereis, ei osanud ega tulnud mõttessegi Enel kurta ega ka- belda. Võimeistri ametit pidas Ene 12 aastat, kuni koorejaama sulgemiseni. Seejärel ootas teda järgminegi karm töökoht – kütja katlamajas. Ööpäev läbi 10 aastat üksi kütjana töötada ei olnud meelakkumise, kuid tema töö- kus ei lubanud tal halada ega töölt vabaks küsida. Alles siis, kui tervi- sehädad kippusid tema tarmukust piirama, otsustas Ene hoida rahuli- kumat töögraafikut ühes tervisepa- randuse protseduuridega. Oma töö- list natuuri väljendab Ene näputöö kaudu ning selline eneseteostus on ajapikku tervise madalseisu stabili- seerinud.

Vormsi-elust võib Ene rääkida vaid positiivses võtmes - mü- ratase tagasihoidlik ja turvaline. Maailmine loodus, kuhu alati põgene- da kuniks ummiklained on aeglus- tunud. Loodusest leiab alati jõudu seista vastu saatuselöökidelle.

Kindlat tuge ja mõistmist leidis Ene religioonist: tegi läbi leerikoo- lituse, leidis hingerahu ja teadmise, et inimene peab olema tänulik sel- le- eest, mis tal on, sealjuures mitte unustama ajaloo õppetunde. Olema tänulik selle- eest, millest on antud osa saada, hoidma kõike ja armas- tama. Andma endast positiivseid signaale, enda ette seatud eesmä- rke saavutama ja sihikindlalt edasi lii- kuma. Ene teab, et «elu kõrvakiilud» tuleb kirjutada liivale, heateod aga kivisse raiuda ning jonnaka visadu- sega elust läbi minna. Mitte puggeda. Ene on kohandunud saareeluga,

on rahul teenuste kättesaadavusega, tööga ja rahuliku vaba ajaga.

Nüüdseks on Ene leidnud töökoha raamatukogus. Ta tahab tulevikus end täpsemalt kurssi viia raamatuko- gu sisuliste ülesannete ja kohustustu- sega, kutsuda lapsi läbi erinevate üri- tuste raamatuid lugema, joonistama, uurima raamatute saladusi. Juba on toimunud mitmed muinasjutuhom- mikud lastele, kus lapsed muinasjut- te kuulavad ja loevad, joonistavad ja arutlevad tegelaskujudest.

Aega aitab Enel veeta lugemi- ne, käsitöö, oma maasikapeenar ja õunapuude-, lilledehool, muru niitmine ja kokkamine talitsevad emotsioone, mõjuvad rahustavalt. Osalemine EELK Püha Olavi kogu- duse töös on oluline ja huvitav.

Muljetavaldav ja lugupidav suhe on Enel Vormsi rahvarõivakultuu- riga. Ta on tutvunud nende eripära ja motiividega, valmistamisega, pa- randamisega. Mitmendat aastat jär- jest valmistavad põhikooli neid Ene õpetamisel endale 9. klassi lõpuks täis-komplekti Vormsi rahvarõivad.

Ene ütleb, et näputööoskus päri- neb lastekodus õpitust. Seal olid vastavad tunnid plaanis ja kõik tehti ise ja kohapeal. Hiljem, Vormsil hakkas talle meeldima rahvarõivas, vajaduski selle järele kasvas koha- peal. Vormsi rahvatantsugrupil oli tollet ajal palju esinemisi, välissõite, eelkõige Rootsi ja nii hakkasid et- tevõtlikud naised kohapeal pusima ja õppima. Esimesed rahvarõivad ei olnud villasest riidest, vaid pigem kangast, mis kättesaadav. Nüüd juba meisterdatakse käsitöötoas kogu kangas ja uhked rahvarõivad valmi- vad algupärastena.

Ema- ja vanaemaroll sobib Enele – see rahustab teda justkui kuum vann. Meelsasti jagab ta südamesoojust abi- vajajatele, kuulab ning vajadusel ja- gab heatujuliselt kindlameelselt nõu- andeid. Kindlalt seisavad jalgel, oma tegevusrindel tema lapsed Mario ja Kaisa-Liis. Pisi-Mariel on vanaemale päikesekera, kellega koos avastavad nad Vormsil sageli looduseilu ja fan- taasiarikast maailma. Oma lastest ja öest-vendadest kiirgab Enele süda- messe kümne mõtteline särav rahu, kallid ja koosoldud hetked nendega soojendavad ja mahendavad.

Üheksanda klassi Markus veel vaeb tulevikuplaane optimistlikult. Kuuldavasti tal on öhkörn arvamus end kukutatvat ema kingadesse – kok- kamine võib saada temagi erialaks.

Jagugu Enel helesiniseid unistu- si, kordaminekuid, naerukihinaid, pühendumist toimetustesse, küllus- likku fantaasiat näputöödeks, mee- lerahu ja tervist!

Vormsi bussipeatused said energiasõbraliku valgustuse

HENRY TIMUSK, MTÜ Nutikas Vormsi

Paljud vormsilased on ilmselt märganud saare bussipeatus- te ümber toimetamist. Vana aasta lõpust alates on käinud ehitustööd, et Vormsi bussipeatused saaksid energiasäästliku valgustuse. Bus- sipeatuste katustele ilmusid päi- kesepaneelid ja sisse valgustid. Tegemist on MTÜ Nutikas Vormsi algatatud ettevõtmisega, mille tu- lemusest varustati osa saare bus- sipeatused elektrivõrgust sõltumatu valgustuslahendusega. MTÜ Nuti- kas Vormsi eesmärk on tutvusta- da energiasäästlikke, saarele so- bilikke lahendusi. Sel korral võeti eesmärgiks muuta bussipeatuste kasutamine, seal viibimine meeldi- vaks ning ohutumaks.

MTÜ Nutikas Vormsi eestvõt- tel sai teoks projekt «Vormsi saa- re bussipeatuste ja prügimajade valgustamine». Projekti rahastati riigieelarveliste toetuste raames. Kuna rahastusest piisas vaid mõ- nede bussipeatuste ja prügimajade valgustuse ehitamiseks, siis langes esialgne valik peamiselt bussipea- tustele. Eesmärk oli leida saare bussipeatustele sobilik valgustus- lahendus, mis oleks piisavalt ener- giatõhus ja paindlik ega kriibiks liialt silma.

12 punkti Vormsi saarel said elektrivõrgust sõltumatu valgustu- se, mis töötab päikesepaneelide toi- tel. 50W PV päikesepaneelid laevad selleks ettenähtud akusid (2x9Ah), mis tagavad voolu kuni seitsmeks päevaks ilma täiendava laadimise- ta. 15W LED-valgustus lülitub tööle liikumisanduri abil. Bussipeatused

on muul ajal pimedad, ei reosta liigse valgusega ümbrust ega ku- luta elektrit. Mõne bussipeatuse puhul oli päikesepaneelitõhuga toi- mimise jaoks piisava valguse hulk küsitav. Selleks puhuks sai soetatud lisaakud, millega tühjenenud voo- luallikad vajadusel asendada. Töö käigus sai paljude valgustite seast valitud välja 2 - LED-liist ja koht- valgusti. Liist-valgusti valgustab ühtlasemalt ja valgus jaotub laie- male alale, kohtvalgusti võimaldab valgusvihku suunata nt bussipeatu- sest mõne sammu väljapoole. Mõle- mal neist olid omad eelised. Kuna tegemist on nn pilootprojektiga, siis otsustati kasutada nii üht kui ka teist, et kasutamise käigus saaks selgeks kumba eelistada. Loodeta- vasti saab algatus varsti järje, et ka prügimajadele valguse sisse saaks.

Ootan ettepanekuid ja tähelepa- nekuid, kuidas praegune bussipea- tuste valgustamine toimib, kuidas selline lahendus meeldib, kas võiks midagi olla teisiti. Mõtted võib edastada otse allakirjutatule või vallavalitsusele e-posti aadressil vv@vormsi.ee. Projekti käigus loo- dud valgustuslahendus ei pea jääma ainult bussipeatuse ja prügimaju valgustama, vaid võib vajadusel leida kasutust igas majapidamises, kus on vajadus valgustada elektri- võrgust eemale jäävaid punkte või on soov osa (miks mitte ka kogu) majapidamise energiatarbimisest viia üle taastuval energiale. Päi- kesepaneel ja valgustid on lihtsasti paigaldatavad, et vajadusel kasuta- da ka nt lühiajaliselt. Kellel huvi, võib julgesti ühendust võtta, et koos leida vajalikud võimalused ja lahendused.

Valgustatud bussipeatus Suuremõisas. Foto: Henry Timusk

Loodusõpetusetund Loodusmuuseumis

VORMSI KOOLIPERE

Külastasime kogu kooliperega 21. veebruaril Tallinna Loodusmuu- seumit.

Muuseumis uurisime koos giidiga erinevaid metsa- ja niidukooslusi: kes seal elavad, kuidas on üksteise- ga seotud, koostasime toiduahela. Õpilased said kolm erinevat töö- lehte. Esimesel lehel oli vaja leida erinevaid liike ja neid nimetada.

Teisel töölehel olid erinevad liigid ja õpilised pidid koostama kolme- astmelist toiduahelat.

Kolmandal töölehel pidid õpila- sed kahte erinevat liiki võrdlema ja puuduvaid toiduahelaid lisama. Nägime ka ürgmere ja meie mere näitust.

Muuseumi külustus oli põnev ja hariv. Täname KIKI ja kõiki, kes võimaldasid meile selle suurepära- se õppepäeva.

Kogu koolipere õppepäeval Tallinnas. Foto: Heily Piip

Konkurss Vormsi saarevahi ametikohta täitmiseks

Saarevahi (0,5 ametikohta) peamiseks ülesandeks on Vormsi saarel ja ümbritsevatel laidudel looduskaitse- ja muinsuskaitse seaduse, jäätmeseaduse ja teiste seaduste ning kohaliku omavalitsuse õigusaktide täitmise tagamine ja nimetatud õigusaktidest tulenevate nõuete rikkumisest teavitamine.

Nõudmised kandidaadile:

- vähemalt keskharidus
- hea algatus-, vastutus- ja otsustusvõime
- väga hea suhtlemis-, meeskonnatöö- ja planeerimisoskus
- usaldusvärsus, kohusetunne ja täpsus
- Vormsi saare olude tundmine
- alaline elukoht saarel » B-kategooria juhiluba
- Omalt poolt pakume
- huvitavat ja vastutusrikast tööd
- eneseteostamise ja -täiendamise võimalust
- 35 kalendripäeva puhkust
- Avaldus ja motivatsioonikiri palume saata hiljemalt 11. märtsiks 2018 Vormsi valitsusele e-posti aadressil vv@vormsi.ee.
- Lisainfo telefonil 5885 7194.

KOOLITUS

Vormsil alustab pingeid mahavõttev ja teadlikumaks tegev perekool

TATJANA SÄÄS

9. märtsil alustab Vormsil perekeskuse Sina ja Mina perekool lapsevanematele. Tsüklil toimub 8 korda ehk siis reedene grupp käib koos 9. märtsist 27. aprillini

Oodatud on ka õpetajad ja teised lastega tegelevad spetsialistid! Gordoni perekool annab välja tunnistuse ja läbi viivad seda pikaajalise lapsevanema- ja psühholoogikogemusega koolitajad Kairit Kivimäe ja Kaileen Mägi.

Sinajamina.ee kodulehel ja vormsi.ee lehel on täpsemalt kirjas koolituse teemad, kuid lühem tutvustus järgnevalt:

Gordoni perekool aitab arendada oskusi, mille abil saad luua ja hoida häid suhteid perekonnas.

Õppimine toimub väikeses grupis (kuni 12 inimest) ja mõnuses õhkkonnas. Perekoolis õpitakse prak-

KUI TAHAD TEADA

- kuidas tulla toime lapse jonniga.
- kuidas ennast vanemana kehtestada nii, et suhted ei saaks kahjustada.
- kuidas last kuulamise abil rahustada.
- kuidas seada piire ja koduseid reegleid nii, et pereliikmed neid järgiksid.
- kuidas ära hoida ja lahendada konflikte pereliikmete vahel.
- kuidas vanemana jaksata ja enda vajaduste eest seista.

tilise harjutamise, olukordade läbi proovimise, kogemuse jagamise, lühiloengute, rühmatööde ning arutelude abil. Kohtumiste vahepeal ajal on soovitatav uusi oskusi proovida, et neid kinnistada. Proovides tekib ka küsimusi, millele saab siis uuel kohtumisel vastuseid leida. Iga osaleja saab koolitusest kaasa ka töövihiku, mis aitab õpitut meele hoida ja korrata.

KOHT: Hullo koolituskeskus (lasteaia II korrus)

PROGRAMM: <http://www.sinajamina.ee/ee/koolitused/gordoni-perekool/perekooli-sessioonid/>

Soovitame osaleda mõlemal lapsevanemal, nii emal kui isal! Koolituspäev koosneb 3-st tunnist koolitustest ja peale seda on võimalik 1 tunni jooksul koolitajate poole isiklike küsimustega pöörduda. Päeva jooksul pakume jooki ja näksimist.

Kui tekib probleeme osalemisega, omaosaluse tasumisega jms, palume kindlasti märku anda - püüame neid lahendada, et soovi korral ikka osaleda saaks (puudumisel saab koolitaja saata tunnist video).

Kursust toetab Vormsi vald ja Sotsiaalministeerium Hasarmängumaksu Nõukogu kaudu.

KORRALDAJAD: Vormsi vald ja MTÜ Vormsi Kultuuriühing koostöös Perekeskusega Sina ja Mina REGISTREERUMINE JA KÜSIMUSED: Tatjana Sääs, tel 5343 6771, e-posti aadress tatjana@vormsi.ee.

Palju õnne!

89. sünnipäeval
ALIDIA IVANSON 20. veebruar

84. sünnipäeval
ELLEN MANDRE 3. jaanuar
LIIDIA KOROLJOVA 5. veebruar

77. sünnipäeval
AIME PIIRVALU 27. veebruar

74. sünnipäeval
ELLEN JÄRV 1. veebruar

70. sünnipäeval
ANTS VALM 16. veebruar

Juukur

Juukur tuleb 28. veebruar kuni 1. märts.

Luutiheduse mõõtmine Vormsi Perekoolikeskuses

8. märtsil kella 10-st. Vajalik eelregistreerimine! Registreeruda saab Vormsi Perekoolikeskuses või telefonil 506 4795.

Ettevõtlastoetuste taotlusvoor on avatud

Vormsi Vallavalitsus võtab vastu taotlusi ettevõtlastoetuste saamiseks. Toetuse taotlemise ja maksimise aluseks on Vormsi Vallavolikogu 2012. aasta 26. novembri määrus nr 10 «Ettevõtlastoetuste maksimine». Määrus on avalikustatud Riigi Teatajas ja on kättesaadav ka valla koduleheküljel demokraatia rubriigis (valige menüüst dokumendiregister). Taotluste esitamise viimane päev on 9. aprill 2018. aastal.

ÜLESKUTSE

Vormsi rahvamaja ajaloo kogumine

Vormsi rahvamaja ehk seltsimaja sai valmis 1938. aastal karskusseltsi hoonena. Seega saab sel aastal tähistada maja 80. juubelit.

Ootamegi fotosid, vihjeid, mälestuskilde ja kõikvõimalikku muud abistavat infot, et kokku panna Vormsi rahvamaja ajalugu ehitus-

aastast tänapäevani koos kõige seal toimunuga!

Ja kui hästi läheb, saame Olavipäeva ajal rahvamajas oma kogutud ka vaatamas käia!

Tatjana Sääs,
e-posti aadress tatjana@vormsi.ee,
telefon 5343 6771.

Lahtised kaevud

VALVI SARAPUU

Ikka veel leidub Vormsil vanadel talukohtadel mõni lahtine kaev, mis ei ole ka märgistatud.

Nendesse kaevudesse on kukkunud loomad ja halvimal juhul võivad sinna sisse kukkuda ka inimesed.

Maamanikud, kelle maal võivad olla lahtised kaevud, palume oma maavaldused üle vaadata ja kõik lahtised kaevud korralikult sulgeda või likvideerida.

Kui leiate vööralt maalt lahtise kaevu, andke teada sellest vallavalitusele vv@vormsi.ee või telefonil 5307 3269.

Kultuuriaasta Vormsil 2018

10. märtsil toimub seltsimajas päev 7–26-aastastele noortele ja noortega tegelejatele «Kuidas oma head ideed ellu viia?»

Külla tulevad Nopi Üles projektijuht Riin Luks ja noorsootõtaja Carolyn Mets.

Kavas:

1. «Nopi Üles!» programmi tutvustus, kes me oleme, mis me teeme ja miks. Tutvustame ka teisi noorte projektifonde.

Noorte ideede tutvustus – mida noored on juba ära teinud ja kuidas see on kogukonnale kasulik olnud. Inspireerimiseks.

2. Ideede turg – noored kogunevad gruppidesse ning rühmatööna toovad välja, milliseid arenguid vajaks nende kodukoht, millised kogukondlikud ideed noortel on, probleemide kaardistamine.

3. Probleemide väljatoomise järel tegevuskava planeerimine – millised tegevused aitaksid lahendada väljatoodud probleeme.

4. Oma ideede esitamine teistele.

Registreerumine kuni 3. märtsini e-posti aadressil: tatjana@vormsi.ee. Toetab Vormsi vald. «Nopi Üles» tegevuste elluviimist rahastatakse haridus- ja teadusministri kinnitatud ning Eesti Noorsootöö Keskuse poolt elluviidava ESF kaasrahastatud programmis «Tõrjutusriskis noorte kaasamine ja noorte tööõivendamise parandamine» kirjeldatud tegevuste raames.

Mesinduse õppepäev toimub laupäeval 17. märtsil algusega kell 11.00 Vormsi seltsimajas.

Õpetajaks ja koolituspäeva läbiviijaks on mesinik ja koolitaja Rasmus Paesüld.

Oodatud on kõik mesinikud ja mesindusega tegelevad ning kõik muud huvilised!

Koolituspäev on tasuta.

Palun andke märku oma tulekust, siis teame kohvilauda katta!

Palun mõelge ka välja oma küsimused, millest tahate kuulda, veebruari lõpuks, et Rasmus saaks vastused ette valmistada!

Teada palume anda: ehasalus@gmail.com, telefon 5393 6359.

Küsimused otse Rasmusele e-posti aadressil murka74@gmail.com.

24. märtsil kell 13.00 etendused «Sokisööjad» ja «Sokisööjad tulevad jälle!»

Ülipopulaarseks kujunenud «Sokisööjad» (tekst Liia Kikas, lavastaja ja nukumeister Robert Kikas) jätkavad oma vahvaid ja eriskummalisi tegevusi!

AJAKAVA:

13:00 - 13:45 1. etendus

Vaheajal sokinukkude töötuba (kel on, siis oma sokk kaasa!)

14:15 - 15:00 2. etendus

- 13. MAIL traditsiooniline emadepäev.
- 1. JUUNIL lastekaitsepäev.
- 9. JUUNIL kalapäev koos kalatoitude koolitusega Vladislav Koržetsi juhendamisel, kalast suupistete võistluse ja simmaniga.
- 22. JUUNIL Diby jaanipidu.
- 23. JUUNIL päeval Rälby laat.
- 23. JUUNIL Hullo kiigeplatsil jaanilaupäev. Esinema tuleb Svjata Vatra ja õhtut juhib Sulo Särkinen.
- 14. JUUNIL tantsupidu ja Vormsi kooli juubeli tähistamine.
- 16.-20. JUULIL laste kultuurilaager.
- 27.-29. JUULIL Olavipäeva üritused:
- 27. JUULIL Sven Kullerkupu kontsert.
- 28. JUULIL Rälby laat, kus ka päästamet ja lasteetendus «Meri põlvini», kell 20 simman kiigeplatsil: «Parvepoisid» ja Valgamaa Öru valla tantsurühm «Murueide Tütred», kell 23 öömissa kirikus.
- 29. JUULIL Olavipäeva jumalateenistus, traditsiooniline ühine supisöömine, kirikukontsert Rondellusega.
- 28.-29. JUULIL surfipäevad Rumpos.
- 4. AUGUSTIL rattakross ja Kõrsikute kontsert Hullo kiigeplatsil. Esinevad ka Räpina rahvatantsijad «Rappinvöö».
- 5.-8. AUGUSTIL seikluslaager.
- 13.-18. AUGUSTIL Hiiu kandle meisterdamise laager.
- 16.-19. AUGUSTIL Hiiu kandle laager.
- 25. AUGUSTIL Sviby sadamas muinastulede öö. Muusikat tuleb tegema Pööloy Gläänz.

Kava ja info kindlasti täieneb. Üritused on nüüd üleval vormsi.ee lehel. Ootame osalema! TATJANA SÄÄS, kultuuri- ja noorsootöö spetsialist

Väljaandja: Vormsi Vallavalitsus
Hullo küla, 91301, Vormsi vald,
Telefon 529 6318
E-posti aadress vv@vormsi.ee

Toimetaja: Elle Palmpuu
Vormsi vallavalitsuse referent
Küljendaja: Katri Henga
Trükk: AS Pajo

Vormsi valla ajaleht on saadaval
elektrooniliselt aadressil
www.vormsi.ee/elu-vormsil/
vormsi-vallaleht.

Ajaleht ilmub üks kord kuus.
Tagasisidet ja kaastöid
ootame e-posti aadressile
vv@vormsi.ee.

Ilusat talve ja tugevat tervist soovides Vormsi Vallavalitsuse nimel Meeme Veisson